

مقایسه کنجکاوای دانشجویان پسر و دختر دانشگاه‌های استان مازندران: یک مطالعه‌ی توصیفی

تحلیلی

مسعود رعیت دوست^۱، رضا گلپور*^۲، شیما حیدری^۳

۱. کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
۲. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
۳. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره هشتم، شماره پنجاه و ششم، سال ۱۴۰۲، صفحات ۲۲۵-۲۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۲۵

تاریخ وصول: ۱۴۰۱/۰۸/۱۳

چکیده

این مطالعه باهدف توصیف و مقایسه کنجکاوای دانشجویان پسر و دختر استان مازندران انجام گرفت. به‌منظور دستیابی به اهداف پژوهش از میان دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان مازندران، نمونه‌ای به حجم ۳۶۵ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شد. برای ارزیابی کنجکاوای نمونه‌ها از مقیاس‌های پنج بعدی کنجکاوای (5DC) و کنجکاوای درونی (InC) استفاده گردید. با توجه به توزیع غیر نرمال، داده‌ها از طریق آزمون‌های آماری یومن‌ویتنی و کروسکال-والیس مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان داد، نمرات خرسندی جویی، کنجکاوای اجتماعی و هیجان‌طلبی دانشجویان پسر به‌صورت معناداری از دانشجویان دختر بیشتر می‌باشد ($U=14081/5$ (خرسندی جویی)، $U=14005$ (کنجکاوای اجتماعی)، $U=12205/5$ (هیجان‌طلبی)، $P<0/05$)؛ اما نمرات کنجکاوای درونی دانشجویان پسر به‌طور معناداری از نمرات کنجکاوای درونی دانشجویان دختر کمتر بود ($U=14169$ (کنجکاوای درونی)، $P<0/05$). بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که دانشجویان پسر و دختر در ابعاد گوناگون کنجکاوای و جلوه‌های متنوع آن با یکدیگر متفاوت هستند و این تفاوت بسته به ماهیت مؤلفه‌های کنجکاوای قابل تبیین می‌باشد.

کلیدواژه: کنجکاوای، خرسندی جویی، هیجان‌طلبی، دانشجویان.

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره هشتم، شماره پنجاه و ششم، سال ۱۴۰۲

مقدمه

کنجکاوی^۱ رغبتی برای کسب دانش محسوب شده و به افراد انگیزه می‌دهد تا ایده‌های تازه را دنبال کنند و شکاف‌های اطلاعاتی خود را پر کنند (برلین^۲، ۱۹۵۴؛ کاشدان، سیلویا، گالاگر و همکاران^۳، ۲۰۰۹). تاکنون مطالعات بسیاری باهدف بررسی ماهیت کنجکاوی انجام گرفت که به کشف جلوه‌های متفاوتی از این خصیصه منجر شد. تمایل به کسب تجربه و یادگیری در موقعیت‌های ناآشنا، میل به خطر کردن و لذت بردن از حضور در موقعیت‌های خطرناک، تسلیم نشدن در برابر تنش ناشی از ناکامی یا ندانستن، مدیریت خود در موقعیت‌های نامطمئن و علاقه‌مندی به کسب اطلاعات از دنیای پیرامون همه و همه عنوان‌هایی بودند که تاکنون مورد توجه قرار گرفتند (کاشدان، استیکسما، دیزاباتو و همکاران^۴، ۲۰۱۸؛ رنر^۵، ۲۰۰۶). علاوه بر این، اخیراً مفهوم کنجکاوی درونی نیز مورد علاقه محققین واقع شد. این جلوه از کنجکاوی به اشتیاق افراد برای کنکاش خویشتن و فهم بهتر جنبه‌های درونی خود اشاره دارد (لیتمن، رابینسون، دمتره و همکاران^۶، ۲۰۱۷). به این ترتیب، خصیصه‌ی کنجکاوی جلوه‌های متنوعی داشته که برخی از این جلوه‌ها گرایش به سمت بیرون و برخی دیگر گرایش به سمت درون فرد دارد. گراسنیکل^۷ (۲۰۱۶) با ارائه‌ی شواهدی اذعان داشت که ماهیت کنجکاوی افراد که مشخصه‌ای زیستی-روانی-اجتماعی محسوب می‌شود، در طول زمان تغییر می‌کند و با تأثیرپذیری از الگوی های شخصیتی شکل منحصر به فردی به خود می‌گیرد؛ بنابراین ممکن است افراد در مؤلفه‌های مختلف کنجکاوی عملکرد متفاوتی داشته باشند. پژوهش‌هایی که به توصیف و مقایسه‌ی صفت کنجکاوی در بین افراد و گروه‌ها می‌پردازد، نتایج متفاوت و بعضاً متناقضی را گزارش کردند. برای نمونه، انجل هارد و مونس^۸ (۱۹۸۸) گزارش کردند که جنسیت تأثیر معناداری بر میزان کنجکاوی افراد ندارد ($F(1, 144) = 0/46$)؛ در حالی که برخی محققان به این نتیجه رسیدند که کنجکاوی پسران یا دختران بیشتر از دیگری می‌باشد (کریتلر، زیگلر و کریتلر^۹، ۱۹۸۴). مفهوم کنجکاوی در این پژوهش‌ها صرفاً بسته به زمینه‌ی مطالعه مورد استفاده قرار گرفت؛ به عبارت دیگر پژوهشگران تنها به یک مؤلفه از خصیصه‌ی کنجکاوی توجه کردند. در حالی که مطابق با ادبیات کنجکاوی، این خصیصه چند بعدی است (کاشدان و همکاران، ۲۰۱۸). توجه به تفاوت‌های بین فردی در ماهیت هر یک از مؤلفه‌های کنجکاوی، چه در بستر محیط و چه در درون افراد، می‌تواند منجر به بهبود کیفیت روابط، افزایش یادگیری، بهزیستی روانی و معنا در زندگی گردد (کاشدان و همکاران، ۲۰۰۹؛ کژمارک، کاشدان، کلیمان و همکاران^{۱۰}، ۲۰۱۳). لذا کمبود مطالعاتی که مؤلفه‌ها و جلوه‌های گوناگون کنجکاوی را در بین افراد و گروه‌ها بررسی کند، احساس می‌گردد. مطالعه حاضر با درک اهمیت این موضوع، به توصیف

¹ Curiosity

² Berlyne

³ Kashdan, Gallagher, Silvia and etc.

⁴ Kashdan, Stiksma, Disabato and etc.

⁵ Renner

⁶ Litman, Robinson and Demetre

⁷ Grossnickle

⁸ Engelhard and Monsaas

⁹ Kreidler, Zigler and Kreidler

¹⁰ Kaczmarek, Kashdan, Kleiman and etc.

و مقایسه‌ی جلوه‌های کنجکاوی در دانشجویان پسر و دختر استان مازندران می‌پردازد و تلاش دارد ماهیت تفاوت‌های افراد در مؤلفه‌های گوناگون کنجکاوی را بررسی کند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر بخشی از یک مطالعه بزرگ‌تر و از نوع توصیفی - تحلیلی بوده که به‌صورت مقطعی در سال ۱۳۹۷-۹۸ انجام شد. حجم نمونه موردنیاز برای این مطالعه با استفاده از نرم‌افزار (Gpower) و با در نظر گرفتن $p=0/05$ و $d=0/04$ ، ۲۷۰ نفر محاسبه شد که با در نظر گرفتن حداقل ۱۵ درصد نمونه‌ی افزوده برای آزمون‌های نا پارامتریک، حجم نمونه‌ی این پژوهش ۳۶۵ نفر تعیین گردید (لمن^۱، ۱۹۹۸). نمونه‌های این مطالعه دانشجویان زن و مرد دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی استان مازندران بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای در مطالعه شرکت داده شدند. به این شکل که ابتدا دو مرکز از میان هریک از دانشگاه‌های دولتی، پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان، مراکز دانشگاه آزاد، مراکز دانشگاه پیام نور و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی استان مازندران به‌صورت تصادفی انتخاب شدند، سپس با مراجعه به ده مرکز مذکور، مراحل نمونه‌گیری انجام پذیرفت. جهت گردآوری داده‌ها و سنجش کنجکاوی نمونه‌ها ابزارهای زیر مورد استفاده قرار گرفت:

مقیاس پنج بعدی کنجکاوی^۲ (SDC): مقیاس پنج بعدی کنجکاوی متشکل از پنج مؤلفه خرسندی جویی^۳، حساسیت در قبال ناکامی^۴، تحمل استرس^۵، کنجکاوی اجتماعی^۶ و هیجان‌طلبی^۷ توسط کاشدان و همکاران (۲۰۱۸) ساخته شده است. این مقیاس ۲۵ گویه دارد و بر اساس طیف لیکرت هفت‌درجه‌ای (نمره ۷ کاملاً مرا توصیف می‌کند و نمره ۱ اصلاً مرا توصیف نمی‌کند) تنظیم شده است. میانگین نمرات هر خرده مقیاس جداگانه محاسبه شده و خرده مقیاس تحمل استرس، معکوس نمره‌گذاری می‌شود. ضریب همسانی درونی مؤلفه‌های مقیاس پنج بعدی کنجکاوی در مطالعه‌ی اصلی ۰/۸۱ تا ۰/۹۰ به دست آمد. ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه ترجمه‌شده‌ی این مقیاس را مورد بررسی قرار دادند و روایی آن را تأیید کردند ($\chi^2/df=2/07$ ، $RMSEA=0/05$). ضریب پایایی این مقیاس برابر با ۰/۸۲ گزارش شد (رعیت دوست، گلپور و حیدری، ۱۳۹۸).

مقیاس کنجکاوی درون شخصی^۸ (InC): مقیاس کنجکاوی درون شخصی که توسط لیتمن و همکاران (۲۰۱۷) طراحی شد ۱۲ گویه دارد و با استفاده از طیف لیکرت چهاردرجه‌ای (نمره ۴ تقریباً همیشه و نمره ۱ تقریباً هیچ‌وقت) کنجکاوی درون شخصی را همراه با سه مؤلفه می‌سنجد. این مؤلفه‌ها عبارت‌اند از: درک احساسات و انگیزه‌های خود^۹، تأمل در مورد گذشته‌ی فرد^{۱۰} و کاوش

¹ Lehmann

² Five-dimensional curiosity scale

³ Joyous exploration

⁴ Deprivation sensitivity

⁵ Stress tolerance

⁶ Social curiosity

⁷ Thrill-seeking

⁸ Intrapersonal curiosity

⁹ Understanding one's Emotion and Motives

¹⁰ Reflecting On one's Past

در هویت و اهداف فرد^۱. نمره کنجکاوای درونی افراد از جمع نمرات مؤلفه‌های این مقیاس به دست می‌آید (حداقل نمره برابر با و حداکثر نمره برابر با ۴۸ می‌باشد). ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در مطالعه اصلی بررسی و ضریب پایایی آن ۰/۹۲ گزارش گردید ($\chi^2/df=2/77$, $RMSEA=0/08$). این مقیاس به فارسی ترجمه نشده و اطلاعاتی از اعتبار و روایی نسخه فارسی این مقیاس در دست نیست؛ لذا در مطالعه‌ای مقدماتی (Pilot) با استفاده از پروتکلی مشخص (IQOLA^۲)، مقیاس کنجکاوای درونی به زبان فارسی ترجمه و روایی صوری و محتوایی آن مورد تأیید قرار گرفت ($II-Score_{Ave}=3/97$, $S-CVI_{Ave}=0/94$). همچنین ضریب همسانی درونی نسخه ترجمه‌شده این مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمد.

داده‌های جمع‌آوری‌شده به کمک آزمون نرمال بودن توزیع داده‌ها (کلموگروف اسمیرنوف) بررسی شدند. به نظر می‌رسد نمرات کنجکاوای دانشجویان از توزیع نرمال فاصله دارد ($0/074 < D_{(364)} \leq 0/057$, $P \leq 0/045$). لذا با توجه به ماهیت طبقه‌ای متغیرهای مستقل و توزیع غیر نرمال داده‌ها، از آزمون‌های غیر پارامتریک کروسکال-والیس^۳ و یومن‌ویتنی^۴ برای مقایسه و یافتن تفاوت‌ها استفاده گردید و داده‌ها با نرم‌افزار SPSS17 تحلیل شدند.

یافته‌ها

میانگین سن نمونه‌ها برابر با $22/73 (\pm 4/92)$ سال و حداقل و حداکثر سن آن‌ها به ترتیب ۱۸ و ۶۱ سال بود. ۷۷ درصد مشارکت‌کنندگان در مقطع کارشناسی، ۱۶ درصد آن‌ها در مقطع کارشناسی ارشد و سایرین در دیگر مقاطع تحصیل می‌کردند. همچنین ۳۹ درصد از نمونه‌ها را دانشجویان شاغل تمام‌وقت یا پاره‌وقت تشکیل دادند. اطلاعات توصیفی پژوهش به تفکیک جنسیت مشارکت‌کنندگان در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. فراوانی شرکت‌کنندگان برحسب اطلاعات جمعیت شناختی

درصد	فراوانی	
		جنسیت
۲۲	۱۵۲	دانشجویان پسر
۵۸	۲۱۳	دانشجویان دختر
		سن
۶۵/۸	۲۴۰	سال ۱۸-۲۲
۲۳	۸۴	سال ۲۳-۲۷
۵/۲	۱۹	سال ۲۸-۳۲
۴/۴	۱۶	سال ۳۳-۳۷
۱/۶	۶	۳۸ سال و بیشتر
		وضعیت بومی یا غیربومی*
۴۰	۱۴۶	بومی
۶۰	۲۱۹	غیربومی
		وضعیت اشتغال**
۱۹/۵	۷۱	دانشجویان شاغل تمام‌وقت
۷/۱۹	۷۲	دانشجویان شاغل پاره‌وقت

^۱ Exploring one's Identity and Purpose

^۲ International Quality of Life Assessment

^۳ Kruskal-Wallis

^۴ Mann-Whitney U

دانشجویان غیر شاغل		
ترتیب تولد		
فرزند اول	۱۵۷	۲۲۲
فرزندان میانی	۶۴	۶۰/۸
فرزند آخر	۱۴۳	۲۳/۱
مقطع تحصیلی		
کارדانی	۸	۳۹/۳
کارشناسی	۲۸۱	۲/۲
کارشناسی ارشد	۶۰	۷۷
دکتری	۱۶	۱۶/۴
۴/۴		
وضعیت تأهل		
مجرد	۲۸۱	۷۷
متاهل	۴۹	۱۳/۴
در رابطه	۳۱	۸/۵
سایر***	۴	۱/۱
کل	۳۶۵	۱۰۰

*منظور از دانشجویان بومی، آن دسته از دانشجویانی است که در «شهر» محل زندگی خود تحصیل می‌کنند و منظور از دانشجویان غیربومی، آن دسته از دانشجویانی است که در «شهر» محل زندگی خود تحصیل نمی‌کنند. **منظور از دانشجویان شاغل تمام‌وقت، دانشجویان بورسیه و آن دسته از دانشجویانی است که در یک‌نهاد رسمی استخدام شدند و منظور از دانشجویان شاغل پاره‌وقت، دانشجویانی هستند که علاوه بر تحصیل، موقتاً در اصناف یا نهادهای غیررسمی مشغول به کار هستند. ***در این پژوهش منظور از سایر در وضعیت تأهل، بیوه (مرد یا زن) می‌باشد.

نتایج آزمون غیر پارامتریک یومن‌ویتنی که برای مقایسه‌ی کنجکاوی دانشجویان پسر و دختر مورداستفاده قرار گرفت؛ نشان داد نمرات خرده مقیاس‌های خرسندی جویی، کنجکاوی اجتماعی و هیجان‌طلبی دانشجویان پسر از دانشجویان دختر بیشتر بوده و این تفاوت از نظر آماری معنادار است ($U=14081/5$ (خرسندی جویی)، $U=14005$ (کنجکاوی اجتماعی)، $U=12205/5$ (هیجان‌طلبی)، $P<0/05$). نمرات کنجکاوی درونی دانشجویان دختر نیز به‌طور معناداری از نمرات کنجکاوی درونی دانشجویان پسر بیشتر بود ($U=14169$ (کنجکاوی درونی)، $P<0/05$). برای مقایسه‌ی کنجکاوی دانشجویان شاغل تمام‌وقت، پاره‌وقت و غیر شاغل از آزمون کروسکال-والیس استفاده شد؛ نتایج این آزمون تأیید کرد که بین نمرات خرده مقیاس‌های خرسندی جویی و هیجان‌طلبی دانشجویان شاغل تمام‌وقت، پاره‌وقت و غیر شاغل تفاوتی معنادار وجود دارد ($U=8/516$ (خرسندی جویی)، $U=9/601$ (هیجان‌طلبی)، $P<0/016$). همچنین، نتایج این آزمون نشان داد که نمرات کنجکاوی درونی نمونه‌ها در مقاطع مختلف تحصیلی متفاوت است و این تفاوت معنادار می‌باشد ($U=11/392$ (کنجکاوی درونی)، $P<0/012$). سایر مقادیر و آماره‌های آزمون یومن‌ویتنی و کروسکال-والیس به تفکیک مؤلفه‌های کنجکاوی در جدول ۲ و نتایج آزمون تعقیبی یومن‌ویتنی جهت یافتن منبع تفاوت‌های نمرات کنجکاوی دانشجویان به تفکیک متغیرهای نامبرده در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون یومن ویتنی و کروسکال-والیس برای مقایسه ابعاد کنجکاوی در جنسیت، وضعیت اشتغال و مقاطع تحصیلی دانشجویان

مؤلفه‌های مقیاس SDC و IIC: میانه (دامنه چارک)						
مؤلفه ۱	مؤلفه ۲	مؤلفه ۳	مؤلفه ۴	مؤلفه ۵	مؤلفه ۶	
جنسیت						
دانشجویان پسر (۱۵۲ نفر)	۵ (۴/۸)	۴/۲۰ (۴/۱۹)	۳/۷۰ (۳/۷۳)	۳/۷۰ (۳/۷۷)	۴/۰۰ (۴/۰۶)	۳۲/۰۰ (۳۳/۰۳)
دانشجویان دختر (۲۱۳ نفر)	۴/۶ (۴/۶۳)	۴/۲۰ (۴/۰۸)	۳/۴۰ (۳/۵۸)	۳/۲۰ (۳/۴۹)	۳/۴۰ (۳/۵۷)	۳۵/۰۰ (۳۴/۴۷)
آماره U	۱۴۰۸۱/۵	۱۵۵۹۷/۵	۱۴۹۰۱/۵	۱۴۰۰۵	۱۲۲۰۵/۵	۱۴۱۶۹
(نمره Z)	(-۲/۱۲۳)	(-۰/۵۹۵)	(-۱/۲۹۶)	(-۲/۱۹۹)	(-۴/۰۱۰)	(-۲/۰۳۴)
معناداری (P<0/05)	۰/۰۳	۰/۵۵	۰/۱۹	۰/۰۲	۰/۰۰	۰/۰۴
وضعیت اشتغال						
تماموقت (۷۱ نفر)	۴/۴۰ (۲/۰۰)	۴/۰۰ (۲/۰۰)	۳/۶۰ (۱/۶۰)	۳/۶۰ (۲/۰۰)	۳/۴۰ (۱/۸۰)	۳۲/۰۰ (۱۰/۰۰)
پاره‌وقت (۷۲ نفر)	۵/۲۰ (۱/۸۰)	۴/۴۰ (۱/۷۵)	۳/۲۰ (۱/۶۰)	۳/۴۰ (۲/۰۰)	۴/۱۰ (۲/۲۰)	۳۴/۵۰ (۱۰/۵۰)
غیر شاغل (۲۱۹ نفر)	۴/۸۰ (۱/۶۰)	۴/۰۰ (۱/۸۰)	۳/۸۰ (۱/۸۰)	۳/۴۰ (۲/۲۰)	۳/۸۰ (۱/۶۰)	۳۴/۰۰ (۹/۰۰)
آماره کای دو (درجه آزادی)	۸/۵۱۶ (۲)	۱/۴۸۶ (۲)	۴/۷۰۵ (۲)	۰/۴۸۵ (۲)	۹/۶۰۱ (۲)	۲/۴۹۴ (۲)
معناداری (P<0/016)	۰/۰۱۴	۰/۴۷۶	۰/۰۹۵	۰/۷۸۵	۰/۰۰۸	۰/۲۸۷
مقطع تحصیلی						
کارדانی (۸ نفر)	۴/۱۰ (۲/۳۵)	۳/۹۰ (۱/۳۵)	۳/۵۰ (۲/۰۵)	۳/۰۰ (۲/۱۵)	۳/۹۰ (۱/۶۵)	۲۶/۵۰ (۳/۷۵)
کارشناسی (۲۸۱ نفر)	۴/۸۰ (۱/۶۰)	۴/۰۰ (۱/۸۰)	۳/۸۰ (۱/۶۰)	۳/۶۰ (۲/۲۰)	۳/۸۰ (۱/۸۰)	۳۴/۰۰ (۹/۰۰)
کارشناسی ارشد (۶۰ نفر)	۴/۹۰ (۱/۹۵)	۴/۹۰ (۱/۹۵)	۳/۲۰ (۱/۳۵)	۳/۳۰ (۲/۰۰)	۳/۶۰ (۱/۹۵)	۳۵/۰۰ (۶/۷۵)
دکتری (۱۶ نفر)	۵/۳۰ (۱/۲۰)	۴/۱۰ (۱/۲۵)	۳/۴۰ (۱/۷۰)	۳/۶۰ (۱/۹۰)	۴/۰۰ (۱/۹۰)	۳۵/۵۰ (۱۲/۲۵)
آماره کای دو (درجه آزادی)	۴/۹۰۳ (۳)	۱/۰۹۰ (۳)	۸/۰۷۴ (۳)	۱/۱۲۴ (۳)	۰/۹۹۷ (۳)	۱۱/۳۹۲ (۳)
معناداری (P<0/012)	۰/۱۷۹	۰/۰۱۸	۰/۰۴۴	۰/۷۷۲	۰/۸۰۲	۰/۰۱۰

مؤلفه‌های یک الی شش به ترتیب: خرسندی جویی، حساسیت در قبال ناکامی، تحمل استرس، کنجکاوی اجتماعی، هیجان‌طلبی و کنجکاوی درونی می‌باشند.

جدول ۳. نتایج آزمون یومن ویتنی برای بررسی منبع تفاوت کنجکاوی افراد در بین متغیرهای مقطع تحصیلی و وضعیت اشتغال

مؤلفه‌های کنجکاوی		منغیر	
خرسندی جویی: آماره یومن ویتنی (P)		هیجان‌طلبی: آماره یومن ویتنی (P)	
وضعیت اشتغال	غیر شاغل	پاره‌وقت	غیر شاغل
تماموقت	۶۴۱۲/۵ (۰/۰۲)	پاره‌وقت	۷۵۰۴/۵ (۰/۶۶)
پاره‌وقت	۷۰۴۴ (۰/۱۷)	غیر شاغل	۶۱۴۱/۵ (۰/۰۰)
مقطع تحصیلی			
کاردانی	۱۲ (۰/۰۰)	کارشناسی ارشد	۸۳ (۰/۰۰)
کارشناسی	۱۹۴۴ (۰/۳۶)	کارشناسی	۴۰۴ (۰/۰۰)
کارشناسی ارشد	۴۳۷ (۰/۵۸)	دکتری	۷۸۲۶ (۰/۳۸)

تفاوت‌های معنادار به صورت دو دامنه و در سطح معناداری $P < 0/05$ پررنگ شدند.

بحث و نتیجه‌گیری

این مطالعه باهدف توصیف و مقایسه کنجکاوی دانشجویان پسر و دختر استان مازندران صورت پذیرفت. یافته‌های این مطالعه نشان داد که نمرات خرسندی جویی دانشجویان پسر بیشتر از دانشجویان دختر می‌باشد. به عبارتی دانشجویان پسر بیشتر از دانشجویان دختر از یادگیری و کسب تجربه در موقعیت تازه و ناآشنا لذت می‌برند و به موقعیت‌های چالش‌برانگیز به‌عنوان فرصتی برای رشد و یادگیری می‌نگرند. این دانشجویان از موقعیت‌هایی که آن‌ها را وادار به تفکر عمیق درباره‌ی مسائل کند، استقبال می‌کنند؛ این موقعیت می‌تواند تجربه‌ای محیطی باشد یا اینکه به شناخت و یادگیری مربوط شود؛ بنابراین خرده مقیاس خرسندی جویی با تمایل

به کسب تجربه و یادگیری تداعی می‌شود. نتایج این مطالعه با یافته‌های گودوین و گاتلیب^۱ (۲۰۰۴) و هوفارت و بوگارت^۲ (۲۰۱۷) همسو می‌باشد؛ آن‌ها نیز اشاره داشتند که مردان به نسبت زنان تمایل بیشتری به کسب تجارب تازه دارند و این موضوع با نقش جنسیتی آن‌ها ارتباط مثبتی دارد اما با نتایج رحمانی و غلامی (۲۰۱۲) همسو نیست. به عقیده لوگان و مدفورد^۳ (۲۰۱۱) لذت بردن از یادگیری و انگیزش در پسرها بسیار بیشتر از دخترها به سطح عملکرد و باورهای شایستگی آنان مربوط می‌شود. به عبارتی، پسرانی که به شایستگی خودباور داشتند بیشتر از دختران در پی کسب مهارت‌های یادگیری بودند؛ اما کریترلر و همکاران (۱۹۸۴) به نتایج متفاوتی رسیدند؛ در پژوهش آن‌ها نمرات پسرها در مؤلفه‌ای از کنجکاوای که مربوط به پیچیدگی می‌شد از نمرات دخترها بیشتر و در مؤلفه‌ای از کنجکاوای که مربوط به مفهوم می‌شد از نمرات دخترها کمتر بود. در پژوهشی دیگر انجل هارد و موناس^۴ (۱۹۸۸) تفاوتی میان کنجکاوای پسران و دختران نیافتند که این یافته با نتایج پژوهش حاضر همسو نیست. به نظر می‌رسد دامنه‌ی سنی مشارکت‌کنندگان یکی از عوامل مؤثر بر این تفاوت بود. علاوه بر این، عمده‌ی پژوهشگران بر تعریف مشترکی از کنجکاوای مربوط به یادگیری و کسب تجارب لذت‌بخش توافق نظر نداشتند و این دلیلی بود تا برخی به مفهوم تجربه‌پذیری نزدیک گردند و برخی دیگر بر مؤلفه‌های مرتبط با یادگیری تأکید کنند. در این مطالعه تفاوت معناداری میان حساسیت در قبال ناکامی دانشجویان پسر و دختر یافت نشد. به نظر می‌رسد دانشجویان پسر و دختر به یک‌شکل نسبت به سائق ندانستن واکنش نشان می‌دهند. عطش دانستن با کنجکاوای معرفتی ارتباط نزدیکی دارد (کاشدان و همکاران، ۲۰۱۸). از آنجاکه ندانستن یا به نتیجه نرسیدن در موضوعات برایشان پذیرفتنی نیست، معمولاً سخت تلاش می‌کنند تا مسائل موردنظرشان را حل کنند. آن‌ها بدون حل کردن این مسائل احساس راحتی نمی‌کنند. همسو با نتایج این پژوهش برخی محققان به یافته‌های مشابهی رسیدند (لیتمن، کراوسون و کولینسکی^۵، ۲۰۱۰؛ پیوتروسکی، لیتمن و والکنبرگ^۶، ۲۰۱۴؛ کیم و لی^۷، ۲۰۱۷)؛ اما نتایج مطالعه برخی پژوهشگران همسو با یافته‌های این مطالعه نیست (ایرن و کاسکان^۸، ۲۰۱۶؛ هونگ، وانگ، زتو و همکاران^۹، ۲۰۲۰) آن‌ها گزارش کردند که دختران به نسبت پسران از کنجکاوای معرفتی بیشتر برخوردار هستند. به‌طور مشابه تفاوت معناداری میان تحمل استرس دانشجویان پسر و دختر مشاهده نگردید. مطابق با این یافته، دانشجویان پسر و دختر می‌توانند اضطراب ناشی از حضور در موقعیت‌های مبهم را مدیریت کرده و در شرایط نامطمئن محیط، تمرکز خود را حفظ کنند. مطالعه‌ای که همسو با این یافته باشد یا نتایج متفاوتی را گزارش کند یافت نگردید. یافته دیگر این مطالعه چنین بود که نمرات کنجکاوای اجتماعی دانشجویان پسر از دانشجویان دختر بیشتر است؛ دانشجویان پسر تمایل بیشتری دارند که در مورد افراد پیرامون خود اطلاعات به دست آورند. آن‌ها بیشتر متمایل هستند که بدانند مردم به چه می‌اندیشند و چرا

¹ Goodwin and Gotlib

² Hoffarth and Bogaert

³ Logan and Medford

⁴ Engelhard and Monsaas

⁵ Litman, Crowson and Kolinski

⁶ Piotrowski, Litman and Valkenburg

⁷ Kim and Lee

⁸ Eren and Coskun

⁹ Hong, Hwang, Szeto and etc

این‌گونه رفتار می‌کنند. کنجکاوی اجتماعی به مهارت‌های اجتماعی و هنر مدیریت روابط بین فردی نیز اشاره دارد (کاشدان و همکاران، ۲۰۱۸)؛ بنابراین چنین استنباط می‌گردد که در پژوهش حاضر دانشجویان پسر از مهارت‌های اجتماعی بیشتری برخوردار هستند که این یافته با نتایج پژوهش پتراید و فورنهام^۱ (۲۰۰۰) همسو نیست. علاوه بر این افرادی که کنجکاوی اجتماعی بالایی دارند، بیشتر بر محیط پیرامون خود و روابط بین فردی متمرکز می‌شوند و تلاش می‌کنند با کسب آگاهی، خلأ دانش اجتماعی خود را پر کنند (رنر، ۲۰۰۶). بنابراین کنجکاوی اجتماعی یا کنجکاوی بین فردی با تمایل به پیگیری شایعات نیز ارتباط نزدیکی دارد (لیتمن و پتزو، ۲۰۰۷). پژوهشگران بسیاری گزارش کردند که نمرات کنجکاوی بین فردی یا تمایل به پیگیری شایعات در دختران بیشتر از پسران بوده و این تفاوت در اطلاعات اجتماعی و اطلاعات مربوط به ظاهر افراد پررنگ می‌باشد (دیویس، آرنوکی و وایلنکورت^۲، ۲۰۱۸؛ دیویس، دافورت، دسراچرز و همکاران^۳، ۲۰۱۸؛ ایکاوس و بن هادور^۴، ۲۰۱۹؛ واتسون^۵، ۲۰۱۲). ادبیات برخی از سؤالات خرده مقیاس کنجکاوی اجتماعی، تداعی‌گر برداشت منفی از این مفهوم بوده و افراد را به سوی وانمود خوب سوق می‌دهد. برای مثال گویه‌های ۱۶ و ۱۹ که به ترتیب عبارت‌اند از: «دوست دارم درباره‌ی عادات دیگران بدانم» و «وقتی در نزدیکی مردم قرار می‌گیرم، دوست دارم به گفت‌وگوی آن‌ها گوش دهم» کمترین امتیازها را به دست آوردند که با یافته‌های پژوهش‌های پیشین همسو نمی‌باشد. البته تفاوت جامعه‌ی مورد مطالعه نیز می‌تواند یکی از دلایل همسو نبودن نتایج پژوهش حاضر با سایر پژوهش‌ها تلقی شود. در ادامه یافته‌ها نشان داد که نمرات خرده مقیاس هیجان‌طلبی دانشجویان پسر از دانشجویان دختر بیشتر است. دانشجویان پسر بیشتر ریسک‌پذیر هستند و از خطر کردن لذت می‌برند؛ افرادی که نمرات بالاتری در این خرده مقیاس به دست آوردند، مشتاقانه از ماجراجویی‌های هیجان‌انگیز و بعضاً خطرناک استقبال می‌کنند. در مطالعه ترنر و مک کلور^۶ (۲۰۰۳) مردان جوان نمرات بالاتری در ریسک‌پذیری، رفتار پرخطر و هیجان‌طلبی گزارش کردند. سایر پژوهش‌ها نیز یافته‌های مشابهی داشتند و همسو با نتایج این پژوهش بودند (هارتمن و راوسون^۷، ۱۹۹۲؛ رحمانی و غلامی، ۲۰۱۲؛ وانگ، وو، پنگ و همکاران^۸، ۲۰۰۰). در ادامه کنجکاوی درونی نیز مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت. کنجکاوی درونی به تمایل به درک احساسات و انگیزه‌های خود و همچنین تمایل به کاوش اهداف و هویت فرد اشاره دارد. یافته‌ها نشان داد که نمرات کنجکاوی درونی دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر می‌باشد. به عبارتی دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر تمایل دارند تا در مورد اهدافی که در زندگی دارند فکر کنند، معنای زندگی خود را جست‌وجو کنند، منشأ احساسات خود را درک کنند، اعمال و افکار خود را تحلیل کنند و به گذشته‌ی خود نگاهی منتقدانه داشته باشند. پژوهش‌ها در این مورد یافته‌های متناقضی را دربر داشت. برخی از پژوهشگران مانند آلوس فرر^۹ و همکاران (۲۰۱۸) همسو

¹ Petrides and Furnham

² Davis, Arnocky and Vaillancourt

³ Davis, Dufort, Desrochers and etc

⁴ Eckhaus and Ben-Hador

⁵ Watson

⁶ Turner and McClure

⁷ Hartman and Rawson

⁸ Wang, Wu, Peng and etc

⁹ Alós-Ferrer

با یافته‌های این پژوهش نتیجه گرفتند که دختران به نسبت پسران بیشتر تمایل دارند تا در مورد خود و عملکردشان بدانند؛ برخی دیگر مانند پتراید و فورنهام^۱ (۲۰۰۰) به این یافته رسیدند که مردان بیشتر از زنان تمایل دارند در خود تفکر کرده و خود را ارزیابی کنند؛ اما لیتمن و همکاران (۲۰۱۷) گزارش کردند که تفاوت معناداری میان نمرات کنجکاوی درونی مردان و زنان دیده نشده است. لذا توصیف و مقایسه‌ی دقیق‌تر کنجکاوی درونی افراد پژوهش‌های بیشتری را طلب می‌کند.

یکی از محدودیت‌های این پژوهش که مانع از به‌کارگیری آزمون‌های پارامتریک می‌شد، توزیع ناهنجار نمرات کنجکاوی دانشجویان بود. لذا پیشنهاد می‌گردد پژوهش‌های آتی به مقایسه‌ی کنجکاوی جوانان و بزرگسالان بپردازد تا تأثیر دوره‌های رشدی بر کیفیت بروز مؤلفه‌ی خاصی از کنجکاوی تعدیل گردد. از آنجاکه جغرافیای این مطالعه محدود به استان مازندران بود، برای تعمیم نتایج به همه‌ی دانشجویان، پیشنهاد می‌گردد مطالعاتی با حجم بیشتر و جغرافیای وسیع‌تر انجام شود و مؤلفه‌های اجتماعی-فرهنگی را لحاظ کند. در طول مطالعه‌ی ادبیات پژوهش و تحلیل داده‌ها ارتباطی میان خرده مقیاس‌های مقیاس پنج بعدی کنجکاوی و مؤلفه‌های کنجکاوی درونی و متغیرهای پژوهش مشاهده گردید، لذا کشف این همبستگی‌ها تحقیق بیشتری را طلب می‌کند. برای ارزیابی این موضوع که افراد تا چه اندازه در مورد خودشان کنجکاو هستند، از ابزار کنجکاوی درونی (لیتمن و همکاران، ۲۰۱۷) استفاده شد؛ علیرغم اینکه پایایی و روایی صوری و محتوایی نسخه‌ی ترجمه‌شده‌ی این مقیاس در یک مطالعه مقدماتی^۲ بررسی شد، پیشنهاد می‌گردد پژوهشگران روایی سازه‌ی این مقیاس را موردبررسی و تحقیق قرار دهند.

منابع

- رعیت دوست، مسعود؛ گلپور، رضا و حیدری، شیمیا. ۱۳۹۸. هنجاریابی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس پنج بعدی کنجکاوی در بین دانشجویان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه پیام نور
- Alós-Ferrer, C., García-Segarra, J., & Ritschel, A. (2018). Performance curiosity. *Journal of Economic Psychology*, 64, 1–17.
- BERLYNE, D. E. (1954). a Theory of Human Curiosity. *British Journal of Psychology. General Section*, 45(3), 180–191.
- Davis, A. C., Arnocky, S., & Vaillancourt, T. (2018). Sex differences, initiating gossip. In *The encyclopedia of evolutionary psychological science* (pp. 75–91).
- Davis, A. C., Dufort, C., Desrochers, J., Vaillancourt, T., & Arnocky, S. (2018). Gossip as an Intrasexual Competition Strategy: Sex Differences in Gossip Frequency, Content, and Attitudes. *Evolutionary Psychological Science*, 4(2), 141–153.
- Eckhaus, E., & Ben-Hador, B. (2019). Gossip and gender differences: a content analysis approach. *Journal of Gender Studies*, 28(1), 97–108.
- Engelhard, G., & Monsaas, J. A. (1988). Grade Level, Gender, and School-Related Curiosity in Urban Elementary Schools. *Journal of Educational Research*, 82(1), 22–26.
- Eren, A., & Coskun, H. (2016). Students' level of boredom, boredom coping strategies, epistemic curiosity, and graded performance. *Journal of Educational Research*, 109(6), 574–588.
- Goodwin, R. D., & Gotlib, I. H. (2004). Gender differences in depression: the role of personality

¹ Petrides and Furnham

² Pilot

- factors. *Psychiatry Research*, 126(2), 135–142.
- Grossnickle, E. M. (2016). Disentangling Curiosity: Dimensionality, Definitions, and Distinctions from Interest in Educational Contexts. *Educational Psychology Review*, 28(1), 23–60.
 - Hartman, M. L., & Rawson, H. E. (1992). Differences in and correlates of sensation seeking in male and female athletes and nonathletes. *Personality and Individual Differences*, 13(7), 805–812.
 - Hoffarth, M. R., & Bogaert, A. F. (2017). Opening the closet door: Openness to experience, masculinity, religiosity, and coming out among same-sex attracted men. *Personality and Individual Differences*, 109, 215–219.
 - Hong, J. C., Hwang, M. Y., Szeto, E., Tai, K. H., & Tsai, C. R. (2020). Undergraduate Science Students' Scientist–Practitioner Gap: the Role of Epistemic Curiosity and Cognitive Flexibility. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 1–15.
 - Kaczmarek, L. D., Kashdan, T. B., Kleiman, E. M., Baczkowski, B., Enko, J., Siebers, A., Szäefer, A., Król, M., & Baran, B. (2013). Who self-initiates gratitude interventions in daily life? An examination of intentions, curiosity, depressive symptoms, and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 55(7), 805–810.
 - Kashdan, T. B., Gallagher, M. W., Silvia, P. J., Winterstein, B. P., Breen, W. E., Terhar, D., & Steger, M. F. (2009). The curiosity and exploration inventory-II: Development, factor structure, and psychometrics. *Journal of Research in Personality*, 43(6), 987–998.
 - Kashdan, T. B., Rose, P., & Fincham, F. D. (2004). Curiosity and exploration: Facilitating positive subjective experiences and personal growth opportunities. *Journal of Personality Assessment*, 82(3), 291–305.
 - Kashdan, T. B., Stikma, M. C., Disabato, D. D., McKnight, P. E., Bekier, J., Kaji, J., & Lazarus, R. (2018). The five-dimensional curiosity scale: Capturing the bandwidth of curiosity and identifying four unique subgroups of curious people. *Journal of Research in Personality*, 73, 130–149.
 - Kim, Y. B., & Lee, S. H. (2017). Mobile gamer's epistemic curiosity affecting continuous play intention. Focused on players' switching costs and epistemic curiosity. *Computers in Human Behavior*, 77, 32–46.
 - Kreitler, S., Zigler, E., & Kreitler, H. (1984). Curiosity and Demographic Factors as Determinants of Children's Probability-Learning Strategies. *The Journal of Genetic Psychology*, 145(1), 61–75.
 - Lehmann, E. L. (1998). *Nonparametrics, Statistical Methods Based on Ranks* (1st ed.). Springer-Verlag New York.
 - Litman, J. A., Crowson, H. M., & Kolinski, K. (2010). Validity of the Interest- and Deprivation-type epistemic curiosity distinction in non-students. *Personality and Individual Differences*, 49(5), 531–536.
 - Litman, J. A., & Pezzo, M. V. (2007). Dimensionality of interpersonal curiosity. *Personality and Individual Differences*, 43(6), 1448–1459.
 - Litman, J. A., Robinson, O. C., & Demetre, J. D. (2017). Intrapersonal curiosity: Inquisitiveness about the inner self. *Self and Identity*, 16(2), 231–250.
 - Logan, S., & Medford, E. (2011). Gender differences in the strength of association between motivation, competency beliefs and reading skill. *Educational Research*, 53(1), 85–94.
 - Petrides, K., & Furnham, A. (2000). Gender Differences in Measured and Self-Estimated Trait Emotional Intelligence. *Sex Roles*, 42, 449–461.
 - Piotrowski, J. T., Litman, J. A., & Valkenburg, P. (2014). Measuring epistemic curiosity in young

children. *Infant and Child Development*, 23(5), 542–553.

- Rahmani, S., & Lavasani, M. G. (2012). Gender Differences in Five Factor Model of Personality and Sensation Seeking. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 2906–2911.
- Renner, B. (2006). Curiosity About People: The Development of a Social Curiosity Measure in Adults. *Journal of Personality Assessment*, 87(3), 305–316.
- Turner, C., & McClure, R. (2003). Age and gender differences in risk-taking behaviour as an explanation for high incidence of motor vehicle crashes as a driver in young males. *Injury Control and Safety Promotion*, 10(3), 123–130.
- Wang, W., Wu, Y. X., Peng, Z. G., Lu, S. W., Yu, L., Wang, G. P., Fu, X. M., & Wang, Y. H. (2000). Test of sensation seeking in a Chinese sample. *Personality and Individual Differences*, 28(1), 169–179.
- Watson, D. C. (2012). Gender Differences in Gossip and Friendship. *Sex Roles*, 67(9–10), 494–502.

